

KUNGL. STATSKONTORETS
UNDERDÅNIGA UTLÅTANDE

DEN 19 JANUARI 1911

ANGÅENDE

FÖRSLAG TILL FÖRORDNING OM ARFSSKATT

OCH

SKATT FÖR GÅFVA

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1911

[110357]

Till Konungen.

Genom nådig remiss har Eders Kungl. Maj:t anbefallt Statskontoret att afgifva och inom utgången af januari månad 1911 inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af ett af därtill förordnade kommitterade uppgjort förslag till förordning om arfsskatt och skatt för gåfva. Under den 10 innevarande månad har Statskontoret därjämte fått till sig öfverlämnade för att tagas i öfvervägande vid den nådiga remissens besvarande *ej mindre* de yttranden, som afgifvits af rikets hofrätter beträffande den i författningsförslaget hofrätt ålagda skyldighet att upptaga ansökning om restitution af sådan skatt, hvarom här är fråga, äfven i ärende, som handlagts af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, samt om hofrätt ålagd granskning af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes redovisning öfver dylik skatteuppbörd, *än äfven* de yttranden, som af öfverståhållareämbetet och länsstyrelserna afgifvits öfver föreliggande författningsförslag, såvidt angår bestämmelser, hvilka äro främmande för nu gällande stämpellagstiftning och omedelbart eller medelbart skulle komma att beröra Kungl. Maj:ts befallningshafvandes ämbetsområde.

Enligt hvad som inhämtas af den skrifvelse, hvarmed kommitterade öfverlämnat sitt nu ifrågavarande författningsförslag till chefen för finansdepartementet, har kommitterades uppgift här varit att dels utarbeta förslag till en särskild författning om arfsskatt med iakttagande därvid af Riksdagens i afseende å skattens anordning uttalade önskemål dels ock i sammanhang med detta arbete verkställa revision af bestämmelserna rö-

rande stämpel för gåfva. De Riksdagens önskemål, hvarå här syftas, hafva funnit uttryck i skrivelser af den 22 april 1910 och den 27 februari 1901. I den förra af dessa skrivelser hade Riksdagen anhållit, att Eders Kungl. Maj:t måtte, för såvidt hinder däremot ej mötte, till innevarande års Riksdag afgifva förslag dels i syfte att åt arfvinge och testamentstagare måtte kunna i vissa fall medgifvas anstånd med stämpelskattens erläggande, då boets tillgångar utgjordes hufvudsakligen af fastighet med tillbehör eller annan egendom, som ur anståndssynpunkt skäligen borde därmed likställas, dels ock i syfte att förhindra att genom gåfva förmögenhet undandroges arfsbeskattning. I den senare riksdagsskrifvelsen begärdes, att efter verkställd utredning för Riksdagen måtte framläggas förslag till bestämmelser angående arfsskatts utgörande dels för egendom, som utländsk undersåte efterlämnade i Sverige, dels ock för egendom, som svensk undersåte efterlämnade i utlandet, äfvensom till de lagbestämmelser i öfrigt, som för reglerandet af frågan om arfsskattens föremål kunde finnas erforderliga.

Såsom framgår af betänkandet har den kommitterade förelagda uppgiften af dem uppfattats så, att det icke blott ålegat dem att ur gällande stämpelförordning utbryta de bestämmelser, som röra bouppteckningsstämpeln, och sammanföra dem i en särskild författning med iakttagande därvid af de uttalanden, som af Riksdagen och vederbörande departementschef gjorts beträffande vissa frågor, utan att deras befogenhet sträckt sig till att i gällande bestämmelser föreslå ändringar jämväl i andra delar än dem, som af Riksdagen eller departementschefen särskildt blifvit berörda. I anslutning till denna uppfattning förklara sig kommitterade hafva i sitt förslag dels intagit en del nyheter och ändringar dels ock sökt tillvarataga de möjligheter, som erbjudit sig att fullfölja den utveckling i riktning mot en arfsskatt i egentlig mening, hvilken med 1884 års stämpelförordning hos oss inleddes. Då enligt kommitterades mening skatten för gåfva bör vara underkastad samma tariff och i det hela äfven i öfrigt enahanda bestämmelser som arfsskatten, hafva de bestämmelser, som äro afsedda att reglera skatten för gåfva, i förslaget inrymts i samma förordning, som behandlar arfsskatten.

Efter att sålunda hafva, hufvudsakligen med användande af kommitterades egna ord, redogjort för de förutsättningar, under hvilka kommitterade gått till utförande af sitt uppdrag, får statskontoret med ledning af de allmänna motiv, som åtfölja författningsförslaget, till en början till behandling upptaga de delar af samma förslag, hvilka innebära nyheter eller mera väsentliga afvikelser från nu gällande bestämmelser om arfsskatt och skatt för gåfva samt sättet för uttagandet af dessa skatter.

Deklarationsförfarandet.

Jämte det kommitterade utgått från förutsättningen, att bouppteckningen fortfarande bör läggas till grund för arfsskattens beräkning i de fall, där sådant nu äger rum, hafva kommitterade — med erinran att redan nu förekomme fall, då man saknat möjlighet att binda arfsskatten vid någon åtgärd af domstol och därför måst inskränka sig till att ålägga den enskilde skyldighet att belägga viss handling med föreskrifven stämpel — framhållit, hurusom saknaden af en lämplig anordning, som möjliggjorde skatts uttagande äfven utan samband med vissa rättsliga åtgärder, otvifvelaktigt lagt hinder i vägen för en omläggning i rationell riktning af åtskilliga bestämmelser om skatten såväl vid arf som vid gåfva. Kommitterade, som kommit till insikt om nödvändigheten att skapa en ny form för uttagande af skatt för gåfva och i vissa fall äfven af arfsskatt, hade därvid tagit till förebild den deklarationsskyldighet, som infördes genom 1902 års förordning om inkomstskatt och som innebär, att inkomstbeskattningen i stor omfattning grundas på de skattskyldiges egna uppgifter. Erfarenheten hade visat, att denna anordning vid inkomstbeskattningen varit för sitt ändamål tillfredsställande; och kommitterade ansåge därför icke oberättigadt att antaga, att införande af en liknande skyldighet beträffande skatt vid arf och gåfva äfvenledes skulle föra till ett gynnsamt resultat. Kommitterades förslag innebure sålunda, att en hvar, som genom arf, testamente eller gåfva erhöle egendom, hvarför skatt skulle erläggas i annan ordning än i sammanhang med boupptecknings inregistrering, lagfart eller testamentsbevakning, skulle vara skyldig att till viss myndighet afgifva deklaration på heder och samvete om förvärfvet äfvensom om de omständigheter, som vore af betydelse för skattskyldighetens bestämmande. Deklarationsinstitutet, som ålade den enskilde skattskyldige förpliktelse att lämna de uppgifter, som för bedömande af honom åliggande skatteplikt vore erforderliga, stode i full öfverensstämmelse med principerna för den rena arfsskatten, och dess införande i lagstiftningen vore därför enligt kommitterades uppfattning att anse såsom en utveckling i önskvärd riktning.

Statskontoret ansluter sig till hvad kommitterade uttalat beträffande behovet af en anordning, hvilken möjliggör uttagande af arfsskatt och skatt å gåfva äfven i de fall, där egendomsöfverflyttningen icke är genom stadganden i vår civillag bunden vid någon domstolsåtgärd. Då statskontoret jämväl tillkännagifver sin anslutning till den af kommitterade förordade formen för en dylik anordning, deklarationen, har statskontoret

visserligen icke förbisett, att stadgad deklarationsplikt icke i hvarje fall skall blifva behörigen fullgjord, och att icke heller alltid de ansvarsbestämmelser, som för försummelse härutinnan i förslaget intagits, skola komma att visa sig innebära full trygghet i afseende å skattens utbekommande. Detta oaktadt anser emellertid statskontoret det af kommitterade föreslagna deklarationsförfarandet vara den efter våra nuvarande förhållanden lämpligaste formen för uttagande af arfsskatt och skatt å gifva i de fall, där detta förfarande enligt författningsförslaget skulle komma till användning; och statskontoret delar den af kommitterade uttalade förhoppning, att detta på ifrågavarande beskattningsområde hos oss opröfvade institut skall visa sig ägnadt att leda till därmed afsedt resultat.

Stadgandet om deklarationsplikt, sådant detta förekommer i 38 § af det föreliggande förslaget, skulle dock enligt statskontorets mening vinna i tydlighet om däråt icke gifves den indirekta formen, hvilken hos deklarationspliktige förutsätter en mera ingående kunskap om författningens innehåll än som hos flertalet deklarationspliktige torde kunna förväntas. Då statskontoret alltså ansett det vara af vikt, om åt innehållet i denna paragraf kunde gifvas sådan form, att där uppräknades de särskilda fall, i hvilka deklarationsplikt föreligger, har statskontoret sökt att i detta syfte omredigera paragrafen och återkommer till denna fråga vid den granskning af förslagets särskilda paragrafer, som längre fram förekommer.

Omfattningen af statens rätt till arfsskatt.

Under denna rubrik hafva kommitterade ingått på det i Riksdagens ofvan åberopade skrifvelse af den 27 februari 1901 väckta spörsmål om nationalitetens inflytande på skattskyldigheten. Kommitterade hafva därvid utgått från den grundsats, att arflåtarens förhållande till staten bör, åtminstone i främsta rummet, läggas till grund för de bestämmelser, som skola reglera omfattningen af statens rätt till arfsskatt. I hufvudsaklig anslutning till de i riksdagsskrifvelsen gjorda uttalanden, hafva kommitterade såsom sin mening i föreliggande fråga angifvit:

att från principiell synpunkt arfsskatt icke bör utgå för samma egendom till mer än ett land, men att, intill dess internationell öfverensstämmelse kan uppnås, för hvarje land måste fastställas de regler, som där anses riktiga;

att, beträffande fast egendom, dennas belägenhet inom eller utom landet bör vara afgörande för frågan, huruvida arfsskatt skall för den-

samma erläggas till svenska staten eller icke, utan hänsyn till huruvida arflåtaren är svensk eller utländsk medborgare eller bosatt inom eller utom landet;

att samma skäl, som tala för den i 1910 års förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade skattskyldighet under alla förhållanden för förmögenhet, som utgör beståndsdel af anläggnings- eller driftkapital för företag, som här i riket bedrifves, äfvensom aktier eller andelar i sådant företag, äfven böra tillmätas afgörande betydelse i fråga om deras arfsbeskattning;

att, vidkommande arfsbeskattning i öfrigt af lös egendom, arflåtarens domicil vid tiden för dödsfallet bör vara afgörande, hvadan svenska staten bör uttaga arfsskatt af all den lösa egendom, som efterlämnas af en person, som vid dödsfallet varit eller bort vara här mantalsskrifven;

att emellertid den svenska lagstiftningen bör låta det skatteanspråk, som den svenska staten gör gällande med afseende på utomlands befintlig lös egendom, träda tillbaka för det anspråk på skatt för samma egendom, som framställes af den stat, där arflåtaren varit domicilierad, så att skatt, erlagd för lös egendom i utlandet, skall afdragas från den skatt, som för samma egendom här skall erläggas;

samt att här i riket nedlagd förmögenhet alltid bör anses såsom här befintlig, äfven om de handlingar, som grunda eller utgöra bevis om rättighet till densamma, finnas i utlandet.

De af kommitterade sålunda uttalade grundsatser, mot hvilka å statskontorets sida ingenting är att erinra, hafva vunnit tillämpning vid affattningen af författningsförslaget i hithörande delar; och kommitterade förklara sig därvid hafva tagit hänsyn till hvad ingångna fördrag med främmande makter i förevarande afseende innehålla.

Anstånd med skattens erläggande.

I statsrådsprotokollet till 1910 års nådiga proposition om en förhöjd arfsskatt framhölls, att med de höjda skattesatserna sammanhängde frågan om beredande af tillfälle till anstånd med skattens utgörande, att sådant anstånd särskildt ansetts erforderligt för lott, hvarpå fölle fast egendom, samt att afsikten vore att i en blifvande förordning om arfsskatt och gåfvostämpel inrymma bestämmelser i angifna syfte. I Riksdagens förut omförmälda skrifvelse af den 22 april 1910 gjorde sig enahanda åskådningssätt gällande beträffande det oafvisliga behovet af bestämmelser, som under vissa förhållanden medgäfvade anstånd med erläggande

af arfsskatt. Särskildt med hänsyn till den högst väsentliga höjning af skattesatserna, som inträdde med den 1 maj 1910, hafva äfven kommitterade ansett det vara af synnerlig vikt, att äfven i vår lagstiftning infördes bestämmelser af nyss angifvet slag; och hafva de i fråga om den utsträckning, hvori anstånd borde kunna medgifvas, ställt sig till efterrättelse Riksdagens anvisning, att hänsyn härvid bör tagas icke allenast till sådana fall, då boets tillgångar utgöras hufvudsakligen af fastighet med tillbehör, utan äfven till sådana, där tillgångarna bestå af annan egendom, som ur anståndssynpunkt skäligen bör därmed likställas.

Enär enligt kommitterades mening vissa fall förekomma, då det under gifna objektiva förutsättningar bör vara den skattskyldiges ovillkorliga rätt att erhålla anstånd, hafva kommitterade ansett sig icke böra förorda en sådan affattning af bestämmelserna om anstånd, att i hvarje särskildt fall åt vederbörande myndighets fria pröfning öfverlämnades, huruvida för den skattskyldige så afsevärda svårigheter kunde anses vara förbundna med hela skattens omedelbara erläggande, att anstånd borde honom beviljas.

De fall, i hvilka kommitterade ansett rätt till anstånd med skattens erläggande icke få skattskyldig förvägras, äro:

- a) då skatt skall utgå för egendom af fideikommissnatur;
- b) då i dödsbo beloppet af kontanta medel samt värdet af obligationer eller andra lätt realiserbara värdepapper sammanlagdt icke uppgå till dubbla beloppet af den arfsskatt, som för behållningen i boet skall erläggas, och denna arfsskatt uppgår till minst 500 kronor.

I nu angifna fall skulle vederbörande myndighet endast hafva att pröfva, i hvilken utsträckning anståndet inom fastställd maximigräns finge åtnjutas.

I följande fall åter skulle den pröfvande myndigheten hafva att afgöra icke blott, i hvilken utsträckning, likaledes inom fastställd maximigräns, anståndet skulle få åtnjutas, utan äfven huruvida öfverhufvud taget något anstånd kunde få äga rum. Dessa fall äro:

- a) då skattskyldig åberopar afsevärd svårighet att genast erlægga hela den skatt, som belöper på honom tillfallen egendom, och skattebeloppet uppgår till minst 500 kronor;
- b) då skatt, oafsedt med hvilket belopp, skall utgå för nyttjanderätt eller rätt till ränta, afkomst eller annan förmån, såframt afsevärd svårighet pröfvas föreligga att genast erlægga hela skattebeloppet.

Kommitterade hafva med sitt förslag också afsett, att äfven vid fråga om skatt för gifva anstånd, då sådant kan anses erforderligt, må kunna medgifvas, om än kommitterade varit af den uppfattningen, att tvingande

behof däraf mera sällan komme att göra sig gällande. Kommitterade hafva ock beträffande anståndsinstitutet i allmänhet framhållit den stora vikten af att detta instituts tillämpning icke utsträckes till sådana fall, där det icke är af verkligt behof påkalladt.

Såsom lämpligaste formen för anstånd hafva kommitterade tänkt sig skattens erläggande genom flera lika inbetalningar, fördelade med ett års mellantid. Inbetalningarnes antal skulle bero på vederbörande myndighets pröfning, dock att maximigränsen skulle utgöra i flertalet fall fem inbetalningar men i vissa fall, då skatten kunde uppgå till särskildt höga belopp, tio inbetalningar.

Då genom anstånds beviljande infriandet af statens skattefordran icke bör få afventyras, hafva kommitterade ansett, att man i regel måste kräfva, att säkerhet ställes, som kan af vederbörande myndighet godkännas. Att uppställa några föreskrifter beträffande arten af sådan säkerhet har dock icke syntts kommitterade erforderligt. Från den sålunda angifna regeln borde dock enligt kommitterades mening i vissa fall medgifvas undantag. Staten kunde nämligen icke utan obillighet för ett visst skattebelopp fordra en säkerhet, som icke kunde utgå ur den egendom, för hvilken skatten skulle erläggas; och vid sådant förhållande hafva kommitterade ansett, att säkerhet icke borde fordras i fråga om skatt för fideikommiss, nyttjanderätt och rätt till ränta, afkomst eller annan förmån.

De förutsättningar, kommitterade sålunda uppställt för att anståndsinstitutet hos oss skulle kunna komma till användning, hafva syntts statskontoret riktiga; och mot det sakliga innehållet i 45 § 1 och 2 mom. har statskontoret därför ingenting att anmärka. Då det emellertid syntts statskontoret önskvärdt, om i denna paragraf kunde intagas så fullständiga föreskrifter om anstånds-förfarandet och hvad därmed äger sammanhang, att ytterligare bestämmelser härutinnan skulle kunna undvaras, kommer förslag i sådan riktning att på sitt ställe framläggas.

Eftergift af skatt.

Kommitterade erinra, hurusom man vid afvägandet af skattesatserna för egendom, som tillfaller någon genom arf eller testamente, teoretiskt sedt, torde hafva byggt på den förutsättningen, att vederbörande arfvinge eller testamentstagare under någon längre tid får innehafva egendomen och draga nytta af densamma. Kommitterade hafva också ansett gifvet, att en förmögenhet icke kan, utan att så småningom helt förtäras, bära en alltför ofta återkommande beskattning af den afsevärda storlek, som arfs-

skatten åtminstone i vissa fall utgör. Under framhållande, hurusom det onekligen vore något för tanken motbjudande att på grund af två eller flera tätt på hvarandra följande dödsfall uttaga dubbel eller än större arfskatt i ett sammanhang, hafva kommitterade tillika anmärkt, att man i sådana fall näppeligen skulle kunna grunda statens rätt till skatt på den skattskyldiges förmåga att bära skatten, då han i själfva verket ju icke fått njuta någon egentlig fördel af den honom tillfallna egendomen utan endast förmedlat egendomens öfvergång. Kommitterade förklara sig alltså hafva funnit starka skäl tala för att staten i vissa fall fullständigt och i vissa andra fall åtminstone till någon del eftergifver sitt anspråk på skatt, och detta såväl i fråga om skatt för arf som ock i fråga om skatt för gåfva.

Införandet af anståndsinstitutet måste, äfven enligt statskontorets mening, medföra behof af bestämmelser om eftergift, under vissa förutsättningar, af obetald eller i förtid inbetald skatt. Mot de förutsättningar, under hvilka enligt författningsförslagets 46 § eftergift skulle vara medgifven, är å statskontorets sida ingen erinran att göra.

Skatt för gåfva.

I Riksdagens ofta återopade skrifvelse af den 22 april 1910 hemställdes äfven om framläggande af förslag till bestämmelser i syfte att förhindra, att genom gåfva förmögenhet undandroges arfsbeskattning; och i kommitterades uppdrag ingick alltså att verkställa utredning om hvad som kunde göras för att staten icke genom gåfvor med varm hand ginge miste om en del af de inkomster, som arfsskatten afsåge att inbringa. Enligt hvad kommitterade meddela, ålåge dem tillika att i samband därmed underkasta gåfvostämpeln granskning jämväl oafsedt dess förhållande till arfsskatten.

I afseende å skatt för gåfva af fast egendom har erinrats, att sådan skatt hos oss uttages i form af lagfartsstämpel, hvilken beskattningsform gifvetvis icke lämnar något öfrigt att önska i fråga om effektivitet.

För att i möjligaste mån göra äfven skatten för gåfva af lös egendom effektiv måste enligt kommitterades mening en anordning träffas, hvarigenom skatten kunde uttagas oberoende af huruvida någon handling rörande gåfvan upprättades eller icke; och en sådan anordning hade kommitterade funnit i det redan omförmälda deklarationsförfarandet.

För att förhindra att genom fingeradt köp, byte, lega eller annat sådant aftal gåfvoskatten skulle kringgås, har föreslagits en bestämmelse till sin ordalydelse hämtad från konkurslagens 36 § 1 mom.; och för att

beskattningen af gåfva skulle kunna fylla sitt syfte att förebygga arfskattens kringgående har ansetts klart, att denna beskattning måste röra sig med samma skattesatser, som tillämpades å arfsskatten.

Då kommitterade behandlat frågan, i hvilken omfattning skattskyldigheten för gåfva borde hos oss förekomma, hafva de kommit till det resultatet, att skatt på gåfva utan inskränkning till vissa slag af gåfvor borde i vår lagstiftning bibehållas såsom princip, samt att härifrån undantag ur två olika synpunkter borde stadgas nämligen dels i fråga om den objektiva skattskyldigheten dels ock i fråga om den subjektiva. Den senare skattskyldigheten normeras i författningsförslagets 30 och 31 §§, den förra uti 32 §.

Mot de principer, på hvilka kommitterades förslag till gåfvobeskattnings är byggdt, har Statskontoret ingenting att erinra. I själfva verket äro de ju icke heller främmande för vår skattelagstiftning, äfven om de, beträffande skatt för gåfva af lös egendom, helt visst skola förefalla allmänheten såsom nyheter. En annan sak är, att dessa principer med här föreslagna skattesatser naturligtvis skola komma att göra sig kännbara i en helt annan grad än hvad hittills varit fallet. Om själfva skattesatserna må man hafva hvilken mening som helst, man måste dock erkänna riktigheten af kommitterades uppfattning därom, att det är nödvändigt att å detta område röra sig med samma skattesatser, som tillämpas å arfsskatten. De erinringar, som kunna göras i afseende å förslagets bestämmelser om skattefrihet i vissa fall och öfriga detaljstadganden, skola af Statskontoret framställas vid granskningen af innehållet i hithörande paragrafer.

Statskontoret öfvergår nu till en granskning af författningsförslagets olika paragrafer och blifver därvid i tillfälle att i förekommande fall till behandling upptaga jämväl sådana af de i ärendet hörda myndigheter framställda erinringar, som Statskontoret funnit vara af någon betydelse.

1 §.

Under hänvisning till de uttalanden, som komma att göras under 45 § och som innebära, att den del af skatten, med hvars erläggande anstånd medgifvits, icke skulle utgå i stämpelform, föreslår Statskontoret, att sista punkten i första stycket af 1 § må erhålla följande lydelse: »Denna skatt utgår, i den mån ej anstånd med skattens erläggande jämlikt bestämmelserna i 45 § af denna förordning medgifvits, i form af stämpelavgift».

3 §.

Af skäl, som torde framgå af hvad Statskontoret under 13 § andrager, föreslår Statskontoret, att i 2 mom. orden: »förré rättsinnehafvarens dödsfall» utbytas mot: »testamentsgifvarens dödsfall».

5 §.

Enligt den föreslagna lydelsen af denna § skulle i det fall, att för viss egendom särskildt penningvärde icke upptagits i bouppteckning eller deklaration, värdet beräknas enligt intyg af trovärdiga män eller efter domarens pröfning. Då den under nämnda förutsättning »domaren» tillerkända pröfningsrätten torde böra i de fall, där deklaration afgifvits, tillkomma Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande, får Statskontoret hemställa, att orden: »domarens pröfning» måtte utbytas mot: »pröfning af den myndighet, till hvilken bouppteckningen eller deklarationen ingifvits».

6 §.

Det har anmärkts, hurusom de på flera ställen i denna § förekommande orden: »nästföregående år» icke tillräckligt tydligt angifva gränserna för den tidsperiod, som skall läggas till grund för värdeberäkningen. Då denna anmärkning icke torde sakna fog, får Statskontoret föreslå, att i tredje stycket uppifrån å sidan 7 orden: »hvertill den uppgått nästföregående år» utbytas mot: »hvertill den senast för helt år uppgått»; att i fjärde stycket uppifrån å samma sida orden: »rättigheten motsvarat nästföregående år» utbytas mot: »rättigheten senast för helt år motsvarat»; samt att i femte stycket uppifrån å samma sida orden: »tio gånger rättighetens värde nästföregående år» utbytas mot: »tio gånger det värde, rättigheten senast för helt år motsvarat».

Hänförande sig till hvad Statskontoret under 5 § anført, hemställer Statskontoret, att de å sista raden i sista stycket af 6 § förekommande orden: »domarens pröfning» ersättas af: »pröfning af den myndighet, till hvilken bouppteckning eller deklaration ingifvits».

I anledning af en gjord erinran, att innehållet i denna § borde kompletteras med en bestämmelse, huru värdet af utländska penningar skall beräknas, får Statskontoret tillika hemställa, att till paragrafen måtte fogas ett nytt stycke af följande lydelse:

»I afseende å beräkning af värdet för utländskt myntslag skall gälla hvad i förordningen angående stämpelafgiften i sådant afseende är stadgadt.»

7 §.

Ett af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län framställt förslag, att i sista stycket orden: »samt för hvad den nye etc.» måtte ändras till: »samt för värdet af hvad den nye etc.», anser sig statskontoret böra biträda.

9 §.

Då det torde böra uttryckligen stadgas, att det skall åligga den skattskyldige att anskaffa de handlingar, som behövas för styrkande af lämnade uppgifter om egendoms värde, och då ett sådant stadgande lämpligen torde böra inrymmas i denna §, får statskontoret föreslå, att här införes ett nytt stycke af ungefär följande lydelse:

»De bevis och intyg samt öfriga upplysningar, som prövas nödiga för styrkande af lämnade uppgifter om egendoms värde, skall det åligga skattskyldig att tillhandahålla vederbörande myndighet».

10 §.

Uttrycket: »dock att för fast egendom af fideikommissnatur arfsskatt särskildt utgöres» synes kunna lämna rum för någon missuppfattning; och statskontoret hemställer därför, huruvida icke de nämnda orden borde utbytas mot: »hvarvid fast egendom af fideikommissnatur alltid betraktas såsom särskild andel».

12 §.

I denna paragraf afses fall, då om kvarlätenskap gifvits sådant förordnande, att icke hvarje testamentstagare kan omedelbart inträda i besittning af den rätt till kvarlätenskapen, som blifvit honom tillförsäkrad, men då likväl redan vid arffallet *samtliga* testamentstagare äro *kända personer*. Paragrafens innehåll torde bäst åskådliggöras genom ett exempel, där X är arflämnaren, A, B och C testamentstagare.

första fallet: A har erhållit rätt till afkomsten under sin lifstid af egendom, till hvilken B erhållit äganderätt. A och B skola vid boupp-teckningen efter X erlægga arfsskatt, den förre för värdet af sin nyttjanderätt och den senare för värdet af äganderätten, med afdrag för värdet af nyttjanderätten.

andra fallet: A skall först under sin lifstid åtnjuta afkomsten af egendomen; därefter skall B åtnjuta samma afkomst under sin lifstid.

Äganderätten till egendomen skall tillkomma C, som sålunda först efter det A och B äro döda får tillträda denna rätt. Under dessa förutsättningar skola A och C vid bouppteckningen efter X erlægga arfsskatt, men i A:s arfsskatt skall ingå arfsskatt äfven för B, som vid tillträdet af förmanen har att till A:s dödsbo återgälda den på B belöpande arfsskatt; och vid beräkningen af C:s arfsskatt skall naturligtvis tagas hänsyn till äganderättens genom nyttjanderätterna reducerade värde.

Statskontoret har icke något att erinra mot de i denna paragraf meddelade bestämmelser.

13 §.

Liksom i 12 § afses äfven här fall, då om kvarlåtenskap gifvits sådant förordnande, att icke hvarje testamentstagare kan omedelbart inträda i besittning af den honom tillerkända rätt till kvarlåtenskapen, men i motsats mot förutsättningen i 12 § utgår man här från det antagande, att vid arffallet *icke alla* testamentstagare blifvit i testamentet *individuellt bestämda*. Äfven här torde innehållet böra åskådliggöras genom exemplifiering. X antages vara arflämnaren.

första fallet: A har erhållit rätt till afkomsten under sin lifstid af egendom, som vid A:s död skall med äganderätt tillfalla X:s *då lefvande* arfvingar. A har då att vid bouppteckningen efter X erlægga arfsskatt för sin nyttjanderätt. Vid A:s död skall i bouppteckningen efter honom äganderätten till egendomen upptagas såsom tillgång och härå belöpande arfsskatt förskjutas af A:s bo. Vid bouppteckningens stämpelbeläggning måste tydligtvis på bindande sätt blifva fastslaget, hvem eller hvilka personer, som skola återgälda boet den förskjutna arfsskatten.

andra fallet: A skall först under sin lifstid åtnjuta afkomsten af egendomen; därefter skall B inträda i enahanda rätt. Vid B:s död skall egendomen med äganderätt tillfalla X:s *då lefvande* arfvingar. A åligger det att vid bouppteckningen efter X utgifva arfsskatt för *sin* nyttjanderätt. Vid A:s död upptages B:s nyttjanderätt såsom tillgång i A:s bo och härå belöpande arfsskatt förskjutes af boet mot godtgörelse af B. När B är död, skall i bouppteckningen efter honom äganderätten till egendomen upptagas såsom tillgång och den härå belöpande arfsskatten skall förskjutas af B:s bo, som sedermera får göra sin rätt till godtgörelse för förskottet gällande mot den eller dem, till hvilka äganderätten öfvergått.

Beträffande de af kommitterade i denna § föreslagna bestämmelserna heter det i betänkandet, att någon svårighet att tillämpa hvad här föreslagits näppeligen synes vara att befara, och att statens rätt att erhålla

skatt af hvarje testamentstagares andel af kvarlåtenskapen i förhållande till dess värde för testamentstagaren synes genom dessa bestämmelser hafva erhållit de garantier, som under föreliggande omständigheter kunna anses erforderliga och lämpliga, på samma gång som skattskyldigheten öfverflyttas på de personer, som rätteligen böra träffas af densamma.

Äfven om statskontoret måste gifva kommitterade rätt uti deras uttalanden därom, att statens rätt blifvit genom här föreslagna bestämmelser tillgodosedd på bästa sätt, vill det dock synas statskontoret som om man i vissa fall gått väl långt i sina kraf på skattebelopps förskotterande af dödsbon efter nyttjanderätts- och afkomstagare. Rättmätigheten af att pålägga ett sådant dödsbo skyldighet att förskjuta det på äganderättsvärdet belöpande skattebeloppet torde kunna starkt ifrågasättas. För att icke tala om de fall, där nyttjanderätten måhända varit den dödes enda eller åtminstone hufvudsakliga tillgång, skulle det nog ändå ofta inträffa, att det blefve förbundet med stora, mången gång oöfvervinneliga, svårigheter för dödsboet efter en nyttjanderättsinnehafvare att åstadkomma det penningebelopp, som erfordrades för den på äganderätten belöpande arfsskatten.

På grund af hvad nu blifvit anfördt och då genom det föreslagna deklarationsförfarandet en utväg öppnat sig att, utan större risk för staten, eftergifva anspråket på skattens förskotterande af nyttjanderättsinnehafvares dödsbo i de fall, som angifvas dels i sista punkten af första stycket och dels i andra stycket, hemställes att 13 § må erhålla följande lydelse:

»Är i testamente . . . efter testamentsgifvaren. Innebar förordnandet, att nyttjanderätten eller förmånen skall tillkomma två eller flera personer, hvar efter annan, beräknas den nyttjanderätt eller förmån, som på grund af innehafvarens dödsfall sålunda öfvergår till ny innehafvare, enligt deklARATION. På enahanda sätt förfares, när äganderätt till egendom, hvarom här ofvan i denna paragraf säges, enligt testamentet tillfaller den eller de därtill berättigade vid nyttjanderättsinnehafvares eller förmånstagares död.»

14 §.

För punkten 1:o d) anser sig statskontoret böra föreslå den förändring, att orden: »eller gifva» uteslutas. I stället införes en ny punkt 1:o e) af följande lydelse: »sådan gifva, som omförmäles i 25 §». Under hänvisning till hvad statskontoret under 13 § anfördt, hemställes, att i 2:o b) måtte uteslutas orden: »dock med iakttagande . . . föreskrifves»; hvarjämte för tydlighetens skull orden: »eller däröfver hafva fri förfoganderätt under sin lifstid» torde böra tilläggas.

19 §.

Enligt hvad statskontoret inhämtat hafva kommitterade vid öfverlämnande till chefen för finansdepartementet af »hjälpstabeller för beräkning af arfsskatten» meddelat, att det vid tabellernas utarbetande visat sig nödvändigt att uppdelade klass III i den tariff, som i denna § finnes intagen, i tvänne afdelningar, af hvilka den ena skulle benämnas klass III a) och den andra klass III b). Statskontoret, som mot den gjorda uppdelningen och däraf följande förändrade lydelse af denna del af 19 § icke har något att erinra, hemställer dock, huruvida icke lämpligare skulle vara att beteckna klass III a) såsom klass III och klass III b) såsom klass IV. I det följande utgår Statskontoret ifrån, att en sådan beteckning kommer att iakttagas.

28 §.

Såsom följd af den af Statskontoret i 13 § föreslagna ändring torde i mom. c) orden: »förra innehafvarens» böra utbytas mot »testamentsgifvarens».

De sista orden i paragrafen: »då arfvinge eller testamentstagare äger tillträda egendomen» böra erhålla omedelbar anslutning till mom. c), dit de höra.

31 §.

I mom a) lär för vinnande af det här afsedda syftemål uttrycket »afkastningen» böra utbytas mot »afkastning». Mom. b) torde böra erhålla följande något förtydligade lydelse: »b) då afkastningen af den gifna egendomen är för all framtid eller viss tid förbehållen vissa familjer eller personer».

32 §.

Det har anmärkts, att den skattefrihet, hvarom förmäles i mom. a), torde böra utsträckas att äfven gälla gåfvor, som afse prydnade af allmänna platser eller skänkas till offentliga museer, bibliotek eller andra därmed jämförliga samlingar. Statskontoret, som delar denna uppfattning, får alltså hemställa, att mom. a) måtte erhålla denna lydelse: »gåfva — — inredning, äfvensom gåfva, som afser prydnade af allmän plats eller skänkes till offentligt museum, bibliotek eller annan därmed jämförlig samling».

38 §.

Statskontoret har redan uttalat sin anslutning till kommitterades förslag om införande af deklaraionsplikt under de i denna § angifna förutsätt-

ningar men därjämte framhållit behovet af en sådan formulering, att här direkt angåfves de fall, då deklaraionsplikt skulle inträda. I anledning häraf och då det torde böra utsägas, att, beträffande Stockholms stad, öfverståthållareämbetet för uppboürdsärenden skall motsvara Kungl. Maj:ts befallningshafvande i vederbörande län, samt viss ändring vidtagas såsom följd af den föreslagna ändringen i 13 §, hemställer Statskontoret, huruvida icke åt denna § skulle kunna gifvas ungefär följande lydelse:

»Inom tre månader, efter det skattskyldighet enligt denna förordning inträdt, åligger det skattskyldig eller den, som har dödsbo efter utlänning om händer, att i nedan uppräknade fall afgifva deklaraion till ledning vid skattens bestämmande. Dessa fall äro:

1:o) då arffallen eller testamenterad egendom utgöres af kvarlätenskap efter utlänning;

2:o) då egendom eller rättighet på grund af testamente tillfallit någon vid annat tillfälle än testamentsgifvarens dödsfall och skatt för fänget icke beräknats i arfsskatten för testamentsgifvarens kvarlätenskap;

3:o) då egendom eller rättighet tillfallit någon genom testamente, som, ehuru icke bevakadt, blifvit godkändt af arfvingarne, och till hvilket hänsyn icke tagits vid arfsskatts beräkande för testamentsgifvarens kvarlätenskap;

4:o) då egendom eller rättighet tillfallit någon på grund af testamente, som genom domstols beslut förklarats helt eller delvis ogilldt, och den på fänget belöpande arfsskatt, om hänsyn icke tagits till de ändrade testamentsbestämmelserna, skolat uppgå till högre belopp än som erlagts; samt

5:o) då egendom eller rättighet tillfallit någon genom gåfva.

Deklaraion skall, då den afser gåfva eller arffallen egendoms öfvergång vid annat tillfälle än arflåtarens eller testamentsgifvarens dödsfall — — — — — är nedlagd.

Vederbörande kronofogde och magistrat i annan stad än den, där Kungl. Maj:ts befallningshafvande har sitt säte, vare — — — Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Hvad i denna paragraf säges om Kungl. Maj:ts befallningshafvande i vederbörande län skall, beträffande Stockholms stad, äga motsvarande tillämpning å öfverståthållareämbetet för uppboürdsärenden.»

Såsom af Statskontorets nu framlagda förslag till lydelse af denna paragraf synes, har Statskontoret oakadt de många gensägelser, som uttalats mot att på Kungl. Maj:ts befallningshafvande lägga bestyret med skatteuppboürden i de fall, då deklaraion skall afgifvas, ändock biträdt kommitterades förslag i denna del; och detta har skett förnämligast af

den orsak, att enligt Statskontorets mening man under nuvarande förhållanden icke torde kunna undvara Kungl. Maj:ts befallningshafvandes medverkan såsom en länk i detta uppbördssystem.

39 §.

Med fästadt afseende å den af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län gjorda erinran, att jämlikt 24 § sista punkten skyldskapsförhållandet mellan förre ägaren och den nye ägaren är bestämmande för skattskyldigheten, torde mellan första och andra styckena i 39 § införas ett nytt stycke af denna lydelse:

»Har, under de i 13 § gifna förutsättningar, egendom öfvergått med äganderätt, skola här omförmälda uppgifter afse förre ägaren.»

Då det i andra stycket förekommande uttrycket: »tillgängliga» skulle kunna lämna rum för missförstånd, synas nämnda ord böra utgå.

40 §.

I anslutning till hvad Statskontoret anfört under 1 §, torde början af andra stycket i 40 § böra erhålla följande lydelse:

»Skatten erlägges, i den mån ej anstånd medgifvits, genom stämpelbeläggning — — testamentsbevakningen.»

43 §.

Då ett tillägg, i enlighet med hvad Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län föreslagit, måhända torde vara behöfligt eller åtminstone ändamålsenligt, hemställes, att efter sista ordet i paragrafen måtte införas: »i den ordning, som om uttagande af oguldna kronoutskylder är stadgadt».

45 §.

Beträffande 1 och 2 mom. har Statskontoret ej annat att erinra än att i 1 mom. ett par redaktionsförändringar torde vara af nöden. Öfriga mom. hafva af Statskontoret omarbetats och kompletterats i det af Statskontoret å sid. 7 angifna syfte.

I 3 mom. behandlas sålunda frågan om de tider, å hvilka oguldna skattebelopp skola inbetalas, samt den andel af skatten, som hvarje gång skall erläggas, äfvensom skyldigheten att å oguldet belopp godtgöra ränta.

I 4—7 mom. meddelas föreskrifter om hvad vederbörande ämbetsmyndigheter hafva att iakttaga. Sålunda föreskrifves, att kontant inbetaladt belopp skall förvandlas i stämplor, som åsättas den handling, hvilken ligger till grund för skattens beräkning, samt att denna handling skall — under förutsättning att å återstående oguldna skattebeloppet aflämnats behörig skuldförbindelse samt, där så erfordras, godkänd säkerhet för förbindelsens riktiga fullgörande — förses med påskrift därom, att för felande skattebelopp aflämnats skuldförbindelse. Förfaringssättet innebär — i olikhet mot kommitterades förslag — att uppdebitering af skatt, hvarom här är fråga, icke får äga rum i vidare mån än skatten verkligen inflytt i kronans kassa. Sådana anståndsmedel böra betraktas såsom utestående, ännu ej förfallen uppbörd, men i kronoräkenskapen intagas inom linjen. Häraf följer äfven, att alla skuld- och säkerhetsförbindelser för skatt, med hvars erläggande anstånd medgifvits, skola förvaras hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande resp. öfverståthållareämbetet för uppbördsärenden. I den mån sådana handlingar inkommit till och godkänts af domare, böra de alltså af denne öfverlämnas till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande resp. öfverståthållareämbetet för att förvaras och bevakas samt, där så nödigt finnes, åtföljas af det meddelade anståndsbeslutet. Öfver mottagandet af sålunda inkomna handlingar bör erkännande genast tillställas domaren, som det lär komma att åligga att ej mindre i det till hofrätt ingående renovationsprotokollet anteckna, att skatten, i den mån stämpelverifikationer icke bifogats, uttages genom Kungl. Maj:ts befallningshafvandes försorg, an äfven till styrkande af denna uppgift bilägga det från Kungl. Maj:ts befallningshafvande mottagna kvitto.

Enligt detta statskontorets förslag skulle alltså en del af arfs- och gåfvoskatten icke komma att utgå i stämpelform. Ett sådant tillvägagående är emellertid icke för vår stämpellagstiftning främmande, i ty att enligt äldre stämpelförordningar i fråga om större skattebelopp likvid erlades genom företeende af bevis om beloppets insättning i riksbanken för statsverkets räkning, och någon stämpelbeläggning af handlingen kom i sådant fall icke i fråga. Om genom det af statskontoret förordade förfaringssättet också skulle förorsakas vederbörande uppbördsmyndigheter något mera besvär i vissa fall, synes detta dock icke blifva mera afsevärdt samt under alla omständigheter uppvägas af icke obetydliga fördelar. Dit torde i främsta rummet böra räknas den, att man härigenom sluppe att i räkenskaperna såsom skatteuppbörd upptaga utestående fordringar, till hvilka statsverket jämlikt nästföljande paragraf icke äger ovillkorlig rätt.

Statskontoret har icke förbisett, att genom det af statskontoret här förordade tillvägagåendet vederbörande domare skulle komma att gå i mistning af en väsentlig del af den ersättning, som i form af provision å försålda stämplat tillförsäkrats dem för det besvär och det ansvar, som äro förenade med arfsskattens upptagande på nu föreskrifvet sätt. Då en sådan minskning i inkomst måste betraktas såsom orättnätig, åtminstone intill dess vid nya löneregleringar förhållandet kunnat beaktas, är statskontoret betänkt att i den nya förordningen om stämpelafgiften, hvartill förslag föreligger till statskontorets utlåtande, föreslå bestämmelser, ägnade att tillgodose dessa stämpelredogörarens intressen; och har statskontoret ansett detta vara så mycket angelägnare, som genom deklarationsförfarandet en helt säkert icke obetydlig del af den stämpeluppörd, hvilken nu inflyter genom domstolarne, komme att förläggas till länsstyrelserna.

Genom det fullständigare innehåll, som enligt statskontorets förslag borde gifvas åt förevarande 45 §, skulle, såvidt statskontoret kunnat finna, några vidare föreskrifter i afseende å ordningen för inbetalningarna af anståndsskatt icke blifva erforderliga; hvadan innehållet i kommittéförelagets 5 mom. här uteslutits.

På grund af det ofvan anförda föreslår statskontoret alltså, att 45 § måtte erhålla följande lydelse:

»1 mom. A. Uppgå i dödsbo beloppet af kontanta medel samt värdet af obligationer och andra lätt realiserbara värdepapper sammanlagdt icke till dubbla beloppet af den arfsskatt, som skall erläggas för behållningen i boet, eller föreligger i andra fall för någon, som är skattskyldig enligt denna förordning, afsevärd svårighet att genast erlägga hela den skatt, som belöper på honom tillfallen egendom, må, såvida skatten uppgår till minst femhundra kronor, densamma betalas genom högst fem lika årliga inbetalningar efter domarens eller Kungl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning.

B. Skall skatt utgå för nyttjanderätt eller rätt till ränta, afkomst eller annan förmån och pröfvas afsevärd svårighet föreligga att genast erlägga skattebeloppet eller skall skatt utgå för egendom af fideikommissnatur, äge skattskyldig, oafsedt skattens belopp, rätt till anstånd såsom ofvan sägs; och må, där den skattskyldige tillhör klass II, klass III eller klass IV i tariffen, anståndet kunna utsträckas till högst tio lika årliga inbetalningar.

2 mom. Önskar skattskyldig — — — — — godkännes.

3 mom. Den del af skattebeloppet, med hvars erläggande anstånd icke får åtnjutas, skall erläggas vid tillfälle, som afses i 40 §. Första årliga inbetalningen af skattebelopp, med hvars erläggande anstånd be-

viljats, skall äga rum på årsdagen för anståndsbeslutet. Af återstående årsinbetalningar verkställas en hvar å motsvarande dag det år, då den till betalning förfaller. Å skatt, för hvilken anstånd åtnjutes, skall erläggas ränta efter fem för hundra om året af oguldet belopp.

4 mom. Har anstånd medgifvits, förses den stämpelpfiktiga handlingen dels med stämplor till värde motsvarande det kontant inbetalda skattebeloppet dels ock med anteckning därom, att skuldförbindelse blifvit aflämnad för återstoden af skattens belopp.

5 mom. Skattskyldig vare berättigad att göra inbetalning jämväl före förfallodag.

Varder genom löftesmans död eller af annan orsak ställd säkerhet minskad och lämnas icke efter tillsägelse annan nöjaktig säkerhet, vare ogulden del af skatten genast förfallen till betalning.

6 mom. Af Kungl. Maj:ts befallningshafvande godkända säkerhetshandlingar förblifva under dennes vård och bevakning.

Skuldförbindelse med tillhörande säkerhet, som blifvit af domare godkänd, skall af denne till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande omedelbart öfverlämnas för vård och bevakning; börande vid säkerhetshandlingarne fogas jämväl anståndsbeslutet, om sådant finnes vara erforderligt för Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befattning med ärendet; och skall det åligga Kungl. Maj:ts befallningshafvande att genast till domaren öfversända kvitto å de mottagna handlingarna.

7 mom. Hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande skola kronans fordringar för utestående skatt af ifrågavarande slag bokföras inom linjen; och skall Kungl. Maj:ts befallningshafvande öfvervaka, att beloppen blifva på sina förfallotider behörigen inbetalda, samt att de influtna medlen redovisas såsom stämpelmedel.

8 mom. Hvad i denna paragraf är sagdt om Kungl. Maj:ts befallningshafvande skall, beträffande Stockholms stad, äga motsvarande tillämpning å öfverståthållareämbetet för uppördsärenden.»

46 §.

I 2 mom. torde orden: »eller klass III», som förekomma på två ställen, på hvardera stället utbytas mot orden: »eller klass IV».

Då statskontoret beträffande detta mom. i öfrigt anslutit sig till den af kommitterades pluralitet omfattade mening, så har statskontoret därvid särskildt ledts af den föreställningen, att den af reservanten förordade lydelse kan anses i någon mån inbjuda skattskyldig att begära anstånd och det längsta möjliga sådant äfven i fall, där sådant eljest icke skulle blifvit

ifrågasatt. För statskontoret, som anser önskvärdt, att skattebeloppen blifva snarast möjligt i kronans kassa inlevererade och att anståndsinstitutet endast mera undantagsvis måtte komma till användning, har det därför legat närmast till hands att biträda den lydelse af momentet, som bäst öfverensstämmer med nämnda önskan.

47 §.

De i 1 mom. första stycket förekommande orden: »skall vid eftergift af skatten» torde böra förtydligas och utbytas mot: »skall vid eftergift af hela det oguldna skattebeloppet».

51 §.

Med fästadt afseende å den stora betydelse, som Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befattning med den på grund af deklaration inflytande skatteuppbörd äger icke blott för den enskilde skattskyldige utan jämväl för staten, har statskontoret ansett riktigast, att den af kommitterade föreslagna »särskilda förteckning enligt fastställt formulär» utbytes mot särskildt protokoll hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande öfver dessa ärenden, hvilket protokoll skulle så nära som möjligt ansluta sig till det, som skall föras hos underrätt i bouppteckningsärenden. Härigenom vunnes äfven full klarhet i afseende å ansvaret för de beslut, som fattas uti hithörande frågor.

Med åberopande häraf får statskontoret alltså hemställa, att 2 mom. af 51 § måtte erhålla denna förändrade lydelse:

»För kontroll å deklarations stämpelbeläggning skall hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sådana ärenden föras särskildt protokoll, i tillämpliga delar innehållande uppgifter och anteckningar, motsvarande dem, som enligt 49 och 50 §§ skola förekomma i protokoll, hvori bouppteckning inregistreras. Renoveradt exemplar af detta protokoll jämte de med nr 2 betecknade delar — — — — äger rum.»

52 §.

Då det, såsom Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län anmärkt, torde böra åt Kungl. Maj:ts befallningshafvande inrymmas befogenhet att *med viss påföljd* infordra komplettering af deklaration, som befunnits ofullständig, hemställer statskontoret, att mellan 2 och 3 mom. inskjutes ett nytt moment, betecknad med 3 och så lydande:

»Är icke deklaration åtföljd af de för skattskyldighetens bedömande erforderliga upplysningar, äge Kungl. Maj:ts befallningshafvande att vid vite tillhålla den deklaraionspliktige att fullgöra hvad honom i sådant afseende åligger.»

Vid bifall härtill böra 3 och 4 mom. betecknas med 4 resp. 5.

54 §.

Med anledning af de erinringar, som gjorts i syfte att åt innehållet i denna paragraf måtte gifvas större fullständighet och tydlighet, finner sig statskontoret böra föreslå, att åt paragrafen gifves denna lydelse:

»I fråga om skyldighet — — — samt angående provision, tid och sätt för anställande af åtal mot ämbets- eller tjänsteman för fel eller försummelse i afseende å stämpelbeläggning, befogenhet för advokatfiskal att i hofrätten föra talan mot enskild part samt böters fördelning och förvandling skola föreskrifterna i förordningen angående stämpelafgiften äga motsvarande tillämpning.»

Utdrag af protokollet, utvisande af undertecknade Wachtmeister och Beckman afgifna särskilda yttranden bifogas härjämte.

De remitterade handlingarna återställas.

Stockholm den 19 januari 1911.

Underdånigst

HANS WACHTMEISTER.

C. G. SYLVAN.
Föredragande.

PER SÖDERMARK.

K. BECKMAN.

Carl Arfwedson.

Utdrag af protokollet, hållet hos Kungl. Statskontoret vid plenisammanträde den 19 januari 1911.

Närvarande:

Herr Generaldirektören m. m. grefve WACHTMEISTER,
Herrar Statskommissarierna m. m. SYLVAN och SÖDERMARK,
t. f. Statskommissarien BECKMAN.

S. D. Herr Statskommissarien Sylvan föredrog Kungl. Maj:ts nådiga remiss å ett af särskilda kommitterade uppgjortt förslag till förordning om arfsskatt och skatt för gåfva;

Och beslöts underdånigt utlåtande af innehåll registratoret utvisar.

Från beslutet var t. f. Statskommissarien Beckman i viss mån skiljaktig och yttrade:

»Skillnaden mellan de fall, som afses i 12 och 13 §§, och för hvilka i förslaget alldeles olika förfaringssätt föreskrivas, torde för den stora allmänheten blifva ganska svår att fatta. Den känsla af osäkerhet, som här af alstras, lär hos den mindre bemedlade, som icke har råd att anlita någon jurist, kunna väcka oro att genom misstolkning ådraga sig ansvar. I nu gällande stämpelförordning förefinnes visserligen samma svårighet i afseende på tolkningen men har där mindre betydelse, då behandlingen af de båda fallen i allt väsentligt är densamma.

Härtill kommer, att enligt förslagens 12 § af den, som erhåller äganderätt, skatt kan komma att utkrävas långt innan han tillträdtt egendomen, utan hänsyn till om han har andra tillgångar eller icke. Och i 13 § möta stora olägenheter, vare sig kommitterades eller statskontorets förslag antages. I förra fallet föreligger den af statskontoret anmärkta obilligheten, att dödsbon efter nyttjanderätts- och afkomsttagare påläggas skyldighet att förskjuta det på äganderättsvärdet belöpande skattebeloppet. Om däremot, för undvikande af denna obillighet, paragrafen omredigeras på sätt statskontoret föreslagit, så öppnas härigenom ett nytt område för

deklarationsförfarandet, och det synes mig klart, att statens rätt icke kan lika lätt iakttagas genom stämpelbeläggning hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande af särskildt för ändamålet dit ingifven deklaration som genom stämpelbeläggning hos vederbörande domare af bouppteckning, som i hvarje händelse skall till denne inkomma.

Då jag väger dessa olägenheter mot dem, som äro förenade med nuvarande lagstiftning, och som de föreslagna bestämmelserna afse att aflägsna, finner jag för min del föreskrifterna i nu gällande stämpelförordning (8 § A 14 punkten och 14 §) vara att föredraga.

I fråga om skatt för gåfva yttrar statskontoret på sid. 9: »Om själfva skattesatserna må man hafva hvilken mening som hälst, man måste dock erkänna riktigheten af kommitterades uppfattning därom, att det är nödvändigt att å detta område röra sig med samma skattesatser, som tillämpas å arfsskatten.» Mot den likhet mellan arfsskatt och skatt för gåfva, hvars nödvändighet statskontoret sålunda i anslutning till kommitterade framhållit, strider den frihet från beskattning, som i förslagets 31 § medgifvits kyrkor och religiösa samfund m. fl. Följden kommer också att blifva, att 31 § kan missbrukas för att kringgå arfsskattebestämmelserna. Om en person önskar testamentera sin egendom till ett religiöst samfund men vill bespara samfundet den föreskrifna arfsskatten, kan han köpa sig en lifränta å ett belopp, motsvarande den afkastning af egendomen, som han vill förbehålla sig själf, och därefter med varm hand skänka återstoden af egendomen åt det religiösa samfundet. Detta har då utan skatt kommit i besittning af en förmögenhet, som efter vanlig sannolikhetsberäkning bör vid gifvarens död genom förräntning hafva vuxit till ungefär samma värde, som den vid denna tidpunkt skulle hafva haft, om den då genom testamente tillfallit samfundet.

Jag hemställer därför, i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Jämtlands län framställning, att 31 § må utgå. Och jag gör det så mycket hellre, som jag anser skattefrihet för egendom, som tillhör »den döda handen», principiellt oriktig och farlig. Vill staten gynna någon institution, som den anser god, står alltid anslagsvägen öppen eller den därmed likställda utvägen att i särskilda fall efterskänka skatten. Begagnas någondera af dessa utvägar, har staten ständigt i sin hand att bestämma, hvilken grad af uppmuntran den anser hvarje särskildt ändamål förtjäna. Men på förhand beviljad skattefrihet kan leda därtill, att staten en dag finner sig hafva gynnat vissa slags institutioner så mycket, att andra statsändamål blifva därpå lidande. Ett sådant förhållande har redan förut inträffat i vårt land och då föranledt en katastrof för den institution, som varit för mycket gynnad.

Den anstånds rätt, som medgifvits i 45 § 1 mom. A, är såväl enligt kommitterades som statskontorets formulering förbehållen det större kapitalet. Den äger nämligen endast rum, »såvida skatten uppgår till minst femhundra kronor». Om således en person till oskyld man, t. ex. sin fosterson, testamenterar en liten affär, värd 6,000 kronor, så måste testamentstagaren afstå från gåfvan, om han icke ser sig i stånd att, utan att råka i ockrarehänder, utöfver erforderligt förlagskapital anskaffa skattebeloppet, som enligt 19 § uppgår till 420 kronor.

Förslaget om 500 kronor såsom minimibelopp för anståndsberättigad skatt torde hafva tillkommit med hänsyn därtill, att svårigheten att anskaffa det för skattens erläggande erforderliga beloppet blir större, ju större skatten är. Men då ett mindre skattebelopp alltid är betingadt af, att den mottagna egendomen har ett mindre värde, är det mycket antagligt, att skatteplikten kan blifva lika svår att fullgöra, då den afser ett mindre belopp, som då den afser ett större. Jag anser därför, att de ofvan citerade orden böra utgå ur 45 §.»

Herr Generaldirektören grefve Wachtmeister yttrade:

»Då man som regel vill uttaga arfsskatten under form af stämpel till bouppteckningen, hör frågan om det sätt, hvarpå skatten skall uttagas i det i 13 § af kommitterades förslag afsedda fall, att nyttjanderätten till viss egendom skall vid testamentsgifvarens död tillfalla viss angifven person, men äganderätten till egendomen vid nyttjanderättshafvarens eller, om flera sådana skola efterfölja hvarandra, vid den sista nyttjanderättshafvarens död, tillkomma vissa då lefvande, således vid bouppteckningens inregistrering ännu icke kända personer, till de svårlöstaste på detta område. Nu gällande stämpelförordning (8 § A. 14 punkten och 14 §) löser frågan så, att författningen fingerar, att den framtida tidpunkt, som enligt testamentet skulle vara i ifrågavarande hänseende bestämmande, eller i förevarande fall den siste nyttjanderättshafvarens död, inträffat samtidigt med testamentsgifvarens död, lägger det från denna utgångspunkt beräknade hela stämpelbeloppet på bouppteckningen och låter stämpelafgift för såväl nyttjanderätt som äganderätt erläggas af den förste nyttjanderättshafvaren med skyldighet för senare nyttjanderättshafvare och ägare att i mån som de tilltråda egendomen återgälda hvad af föregående rättsinnehafvare för en hvar af dem förskjutits. Denna fiktion måste, såsom ock vid författningsbestämmelsens tillkomst erkändes, ej sällan leda till oriktiga resultat. Med all rätt hafva ock kommitterade frångått denna den nuvarande författningens ståndpunkt och omlagt ordningen för skattens uttagande på sådant sätt, att vid bouppteckningens inregistrering skatt erlägges endast af den förste nyttjande-

rättshafvaren för värdet af hans nyttjanderätt och belöpande skatt sedermera utgöres hvarje gång egendomen öfvergår till ny rättsinnehafvare, denne må vara annan nyttjanderättshafvare eller den slutlige ägaren. Då enligt allmänna lagens bestämmelser nyttjanderätt naturligtvis icke upptages som tillgång i bouppteckningen efter afliden nyttjanderättshafvare, hade påtagligen den utvägen legat nära till hands för kommitterade att med anlåtande af det af dem till införande förordade nya deklarationsinstitutet låta den nye rättsinnehafvaren deklarerat sin nyttjanderätt eller äganderätt, i hvilket fall deklarationen komme att beläggas med stämpel. Kommitterade, med hvilka jag såsom ledamot af kommittén varit ense, hafva dock ansett sig icke böra föreslå en så långt gående afvikelse från nu gällande förfaringssätt, utan förordat bestämmelser, enligt hvilka, då nyttjanderätten öfvergår till ny nyttjanderättshafvare, nyttjanderätten skulle ur beskattningssynpunkt upptagas såsom tillgång i den aflidnes bo och då nyttjanderätten öfverginge till den slutlige ägaren upptagas såsom äganderätt i den aflidne nyttjanderättshafvarens bo. Detta är visserligen i sin ordning en fiktion, då en upphörd nyttjanderätt ju ej längre är någon tillgång, men därigenom skulle vinnas den fördel att i de ej sällan förekommande fall, om hvilka här är fråga och af hvilka de talrikast förekommande äro sådana inbördes testamenten mellan äkta makar, enligt hvilka vid den efterlevande makens död den först aflidnes del i boet skall tillfalla dennes arfvingar, skatten skulle kunna erläggas i den häfdvunna formen af bouppteckningsstämpel och den mera omständliga formen af deklaration hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande undvikas. Fortfarande anser jag att det i åtskilliga afseenden varit önskvärdt att sådant kunnat ske — ej minst ur den synpunkten, att hithörande fall stundom äro af invecklad natur, hvarför den för skattens bestämmande erforderliga juridiska sakkunskapen lär säkrare vara att påräkna hos domstolen än hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande — men å andra sidan är, såsom statskontoret framhållit, oförnekligt, att enligt kommitterades förslag skyldigheten att förskjuta skatten stundom komme att drabba bo, i hvilket funnes ringa eller ingen tillgång, och hvars delägare stode tämligen främmande för hela rättsförhållandet, såsom t. ex. om delägarne, måhända aflägsna släktingar, i boet efter en barnlös änka, som på grund af inbördes testamente såsom enda tillgång innehaft egendom den där vid dödsfallet öfvergår till mannens arfvingar, skola förskjuta den arfsskatt, som skall af dessa senare definitivt erläggas. Visserligen förekommer såväl enligt nu gällande stämpelförordning 14 § som enligt den jämväl af statskontoret tillstyrkta 12 § i kommitterades förslag till arfsskatteförordning skyldighet för nyttjanderättshafvare att förskjuta skatten för efterföljande nyttjanderättshaf-

vare, men härvid är att märka den skillnad, att i dessa fall skatten skall af nyttjanderättshafvaren förskjutas vid nyttjanderättens tillträde, medan enligt 13 § i kommitterades förslag skatten skulle af nyttjanderättshafvarens bo förskjutas sedan nyttjanderätten upphört.

För undvikande af nu antydda, af kommitterades förslag härflytande olägenheter har statskontoret föreslagit tillämpning af deklaraionsförfarandet i nu förevarande fall; och har jag vid afvägande mellan de förut framhållna olägenheter, som i olika afseenden följa af såväl den ena som den andra utvägen att lösa frågan, funnit mig, om ock med någon tvekan, kunna och böra biträda det förslag till paragrafens affattning, som blifvit af statskontoret framställt.»

In fidem
B. Ålander.